

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

Gemeenschappelijke Regeling de Waddeneilanden
t.a.v. mevrouw I. van Gent
Waddenpromenade 1
8861 NT Harlingen

Datum 9 oktober 2024
Betreft Reactie op uw advies inzake concept NvU

Geachte mevrouw Van Gent,

Op 24 mei jl. heb ik uw brief ontvangen met als onderwerp "Adviesnota van Uitgangspunten concessie waddenveren". Wij danken u hartelijk voor het advies dat u heeft gegeven op de concept Nota van Uitgangspunten Concessies Friese Waddenveren vanaf 2029 (hierna: NvU). In de afgelopen periode hebben wij alle binnengekomen adviesbrieven en consultatiereacties verwerkt tot een NvU. Onlangs heeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat deze NvU aan de Tweede Kamer gestuurd. Hierbij is een reactienota meegestuurd, waarin op hoofdlijnen een reflectie is gegeven op de binnengekomen reacties en beargumenteerd is aangegeven welke reacties tot wijziging van de NvU hebben geleid. Beide documenten stuur ik u hierbij toe. In het vervolg van deze brief ga ik specifiek in op de adviezen die u hebt gegeven.

Aantal concessies

U geeft aan op voorhand geen bezwaar te hebben tegen twee concessies, mits de huidige vervoerders niet teveel voordeel hebben van de situatie. De NvU is op dit punt niet gewijzigd: het uitgangspunt is nog steeds twee concessies, waarbij het gelijke speelveld vanzelfsprekend bewaakt moet worden.

Fysieke omstandigheden

U wijst erop dat het Rijk, met name Rijkswaterstaat (hierna: RWS), verantwoordelijk is voor het bevaarbaar houden van de vaargeulen. U mist in de concept NvU een toekomstvisie voor de vaargeul Lauwersoog-Schiermonnikoog en het Schuitengat bij Terschelling en verzoekt IenW deze elementen op te nemen in het Programma van Eisen (hierna: PvE). Het Rijk is inderdaad verantwoordelijk voor het vaargeulonderhoud en het bepalen van de staat van de vaargeul. In opdracht van RWS wordt dan ook bijna continu gebaggerd om de vaargeulen op de afgesproken breedtes en dieptes te houden. Deze onderhoudsdimensies liggen vast in het Nationaal Water Programma (hierna: NWP) en het Natura 2000 Beheerplan. Beide documenten zijn belangrijke kaders voor de concessie. In het PvE zullen geen onderhoudsregimes worden opgenomen, maar zal wel worden aangegeven hoe de concessie zich verhoudt tot deze kaders.

U geeft verder aan de meerwaarde van de passage over de verschillende varianten voor de vaargeul Holwert-Ameland niet te zien. IenW hecht eraan te schetsen dat de concessie vooralsnog rekening dient te houden met meerdere mogelijke uitkomsten van een eventuele MIRT-verkenning Bereikbaarheid Ameland. Momenteel beraadt het ministerie zich en is er nog geen besluit

DG Mobiliteit

Dir.Openbaar Vervoer en Spoor

Rijnstraat 8
Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Contactpersoon

A.M.J.F. Hendrickx
Coördinerend Beleidsmedewerker

M 06-29139608
annemieke.hendrickx@minienw.nl

Onze referentie

IENW/BSK-2024/187706

Kopie aan

B&W gemeente Terschelling
B&W gemeente Vlieland
B&W gemeente Ameland
B&W gemeente Schiermonnikoog

Bijlage(n)

2

genomen over het starten van de verkenning. IenW zal dit nader specificeren in het PvE, rekening houdend met vorderingen van de MIRT-verkenning.

Productiemiddelen

U geeft aan graag betrokken te willen worden bij de verdere uitwerking van de productiemiddelen, inclusief de mogelijke realisatie van elektrische laadinfra. IenW inventariseert op dit moment per vaarverbinding wat er nodig is om de veren te elektrificeren. IenW doet dit in samenwerking met de provincie Fryslân, de eilandgemeentes en de netbeheerder en in afstemming met de Rijk-Regio werkgroep die werkt aan de Routekaart Bereikbaarheid Waddengebied. Overeenkomstig uw wens zet IenW de goede samenwerking graag voort.

U vraagt meer aandacht voor met de concessie samenhangende zaken, zoals de parkeervoorzieningen. Wat u betreft komen die overal in gemeentelijke handen. De parkeervoorzieningen zullen geen onderdeel uitmaken van de concessies. Het is in eerste instantie aan de eiland- en walgemeenten, provincies, het Rijksvastgoedbedrijf (hierna: RVB) en exploitanten van parkeervoorzieningen om hier afspraken over te maken. Desondanks zal IenW, zoals reeds aangegeven in de concept NvU, wel met hen in overleg treden om het gesprek hierover op gang te brengen, zodat, buiten de concessies om, goede afspraken gemaakt kunnen worden.

U vraagt aandacht voor circulair afvalbeheer. IenW zal daarom in het PvE eisen voor afvalbeheer specificeren.

U vindt dat het Rijk verantwoordelijk moet worden voor de terminals. IenW betreft uw wens bij lopende besprekingen tussen IenW, RWS en RVB over het toekomstige eigendom, beheer en onderhoud van de haveninstallaties. De uitkomsten hiervan zullen landen in (bijlagen bij) de concessies.

U wilt graag dat de concessiehouders vervoersdata met u deelt zodat u daarmee beleid kunt formuleren. De concessieverlener wordt verplicht nader te nader te bepalen informatie over reizigersaantallen te delen met de concessieverlener. De concessieverlener kan deze data beschikbaar stellen voor derden.

Reikwijdte

U ziet interinsulair graag opgenomen in de concessies. IenW is overtuigd van het grote belang van interinsulair vervoer, maar wil dit niet als een verplichte taak opleggen aan de concessiehouders. IenW ziet het in stand houden van het interinsulair vervoer niet als Rijkstaak, omdat de Rijkstaak is afgebakend tot het vervoer tussen de eilanden en het vasteland. Op dit moment organiseren en bekostigen de eilandgemeenten de scholierenboot in overleg met de concessiehouder of watertaxibedrijven. Daarnaast zou het verplichten van (onrendabel) interinsulair vervoer de kosten van de concessie en daarmee de tarieven voor alle reizigers opdrijven. IenW kiest hier niet voor.

U vraagt IenW om het vrachtvervoer beter te reguleren. In de concept NvU stond al de concessiehouders goederen mee mogen nemen op de reguliere afvaart. In de NvU is nu verduidelijkt dat de cabotageverordening ruimte biedt om in de

concessies bepalingen op te nemen over het goederenvervoer, zonder dat de concessiehouders de enige partijen zijn die goederen mogen vervoeren. IenW wil de concessiehouders verplichten om een bepaalde hoeveelheid plaatsen tot een bepaalde tijd voor de afvaart te reserveren voor goederenvervoer. IenW laat de mogelijkheid open dat de concessiehouders over de benodigde plaatsen voor goederenvervoer periodiek overleg voeren met de eilandgemeenten.

Verder vraagt u aandacht voor de watertaxi's. Gelet op het type dienst, gericht op vervoer van maximaal twaalf personen, lijkt het op dit moment niet voor de hand te liggen om watertaxi's op te nemen in de nieuwe concessies. Opname van deze diensten in een concessie – met een exclusief recht – zou betekenen dat nog maar één vervoerder deze diensten mag aanbieden, in plaats van meerdere. Dat zou de concurrentie tussen verschillende watertaxi-ondernemers onnodig verstoren. De watertaxi's vormen een belangrijke aanvulling op de veerdiensten in het bereikbaar houden van de eilanden. IenW zoekt daarom naar een andere oplossing, in overleg met RWS en de eilandgemeenten. Dit is toegevoegd aan de NvU.

Uw opmerking over de hoogte van de kades in relatie tot zeespiegelstijging is gedeeld met RWS en leidt niet tot aanpassing van de NvU.

Calamiteiten en ziekenvervoer

In reactie op uw inbreng zijn de passages over calamiteiten en ziekenvervoer aangescherpt. Er staat in de NvU nu niet langer dat het wenselijk is, maar dat het noodzakelijk is dat, bijvoorbeeld in geval van calamiteiten, een schip binnen één uur vaarklaar en operationeel gemaakt kan worden in de haven waar dat schip zich op dat moment bevindt of waar dat schip op dat moment nabij is. Ook dient de concessiehouder met de Veiligheidsregio Fryslân en zo nodig de KNRM afspraken te maken over procedures rondom calamiteiten en over regelmatige evaluatie en bijstelling van de afspraken indien nodig. De afspraken zelf zullen echter geen onderdeel uitmaken van de concessies, omdat deze niet statisch zijn, maar op basis van evaluaties snel aangepast moeten kunnen worden.

U vraagt aandacht voor brandveiligheid, in het bijzonder in relatie tot accu's. Brandveiligheid is daarom toegevoegd aan de NvU.

Speerpunt Betrouwbaar, frequent en structureel

U wijst op de levensaderfunctie van de veerverbindingen. IenW heeft in de inleiding de levensaderfunctie nu uitdrukkelijk benoemd, evenals het belang van de veerverbindingen voor de leefbaarheid op de eilanden. De levensaderfunctie zal onder andere tot uitdrukking komen in de minimale dienstregeling per verbinding, die zal voorzien in de verschillende vervoersbehoeftes. Deze dienstregeling zal rekening houden met de vraag naar goederenvervoer.

U vraagt om zekerheden voor de eilandbewoners. IenW heeft nu in de NvU opgenomen dat tot een bepaald tijdstip voor de afvaart een aantal autoplekken gereserveerd moet zijn voor eilandbewoners. Dit zal in het PvE verder worden uitgewerkt. Dit vraagt om een balans met de financiële uitgangspunten van de concessie en het moet ook operationeel haalbaar zijn. Ook is nu in de NvU

opgenomen dat eilandbewoners, binnen de geldende wet- en regelgeving, een aanvullende korting moeten krijgen. In het PvE zal nader worden uitgewerkt welke criteria hierbij zullen gelden en welke korting door de concessiehouders aan eilandbewoners moet worden geboden. Dit biedt een antwoord op zorgen over bijvoorbeeld forenzen en scholieren die op de eilanden wonen en regelmatig naar het vasteland moeten voor werk of onderwijs.

U geeft tevens aan dat de capaciteit op orde moet zijn en vraagt in het bijzonder om vergroting van de capaciteit van de sneldienst tussen Holwert en Ameland. Deze vraag wordt meegenomen bij het opstellen van de eerder genoemde minimale dienstregeling.

U vraagt aandacht voor het personeel van de veerdienst, inclusief personeel dat wel betrokken is bij de uitvoering van de veerdienst, maar niet formeel in dienst is van de concessiehouders. Zoals reeds aangegeven in de concept NvU zoekt IenW met betrekking tot baangarantie aansluiting bij de wettelijke bepalingen rondom arbeidsrecht in boek 7 van het Burgerlijk Wetboek, de bepalingen in artikel 37 en 38 van de Wet personenvervoer 2000 en artikel 7a van het Besluit personenvervoer 2000. Daarbij is relevant of personeel onder de CAO valt. Bij het opstellen van het PvE wordt nader uitgewerkt hoe wordt omgegaan met personeel dat wel betrokken is bij de uitvoering van de concessies, maar niet formeel in dienst is van de concessiehouders.

U vraagt om inspraak en medezeggenschap van eilandbewoners. IenW wil daarom graag met u in gesprek om te bespreken of het vervoerplanproces zo ingericht kan worden dat colleges hun inbreng kunnen afstemmen met de gemeenteraden. Daarnaast wil IenW in gesprek gaan met de consumentenorganisaties over hun samenstelling en mandaat van de achterban. Beide aanpassingen zijn opgenomen in de NvU.

U geeft ook aan dat eilandbewoners aandeelhouder moeten kunnen worden van de rederij. IenW begrijpt deze wens, maar beschouwt de eigendomsstructuur als ondernemersvrijheid. IenW stuurt op het beste vervoersproduct voor de reiziger en niet of de rederij een coöperatieve eigendomsstructuur heeft of niet.

Speerpunt Toekomstbestendig

U geeft in dat nadere uitwerking van het thema duurzaamheid en in het bijzonder de keus voor een meer duurzame aandrijving, vraagt om een uitgebreide dialoog. IenW is het daarmee eens. Zoals eerder aangegeven werkt IenW voor de mogelijke realisatie van elektrische laadinfra reeds samen met de provincie Fryslân, de eilandgemeentes en de netbeheerder, in afstemming met de Rijk-Regio werkgroep die werkt aan de Routekaart Bereikbaarheid Waddengebied. Overeenkomstig uw wens zet IenW de goede samenwerking graag voort.

U geeft aan dat de thuishaven van de verbinding Harlingen-Terschelling op het eiland moet blijven. IenW begrijpt deze wens. In de NvU is opgenomen de huidige standplaatsen van de schepen ongewijzigd in verband met de woonplaats van het personeel. Dat betekent concreet dat voor de verbindingen van en naar Vlieland, Terschelling en Ameland er 's nachts ten minste één schip op het eiland

aangemeerd blijft. Hiermee kan ook beter worden ingespeeld op eventuele calamiteiten.

Speerpunt Prettige reisbeleving

U vraagt IenW om een advies op te stellen over de totale reisbeleving en dit te verwerken in het PvE. IenW neemt dit in overweging. Het PvE zal in ieder geval moeten bijdragen aan een goede reisbeleving.

Speerpunt Betaalbaar en beheersbaar

U bent van mening dat toekomstige betaalbaarheid zo nodig om een structurele bijdrage vraagt van het Rijk. Dat kan IenW niet toezeggen. IenW heeft zich te verhouden tot de financiële kaders op de begroting. Op dit moment zijn er geen middelen op de begroting beschikbaar om een exploitatiesubsidie voor de twee nieuwe concessies mogelijk te maken. Daarom handhaaft IenW budgetneutraliteit als uitgangspunt.

Op uw verzoek is aan de NvU toegevoegd dat de concessiehouders actieve medewerking verlenen aan het innen van de toeristenbelasting.

Vijfde speerpunt: lokale binding

U wilt dat 'lokale binding' wordt toegevoegd als vijfde speerpunt. IenW vindt 'lokale binding' een term die op meerdere manieren te interpreteren is en lastig objectief te maken is. IenW staat achter een verplichting tot het leveren van lokale *social return*. IenW wil niet in de concessies opnemen dat rederijen uit de regio moeten komen, omdat rederijen die nog niet de regio actief zijn dan geen eerlijke kans in de aanbesteding krijgen. Eerder is reeds ingegaan op de door u gewenste baangarantie en behoud van standplaats. Uw suggestie om de schepen onder Nederlandse vlag te laten varen, nemen wij mee bij het uitwerken van het PvE. U geeft aan dat het Rijk nauw betrokken moet zijn bij de eilander gemeenschappen. Dit werkt IenW de komende tijd graag samen met u uit in het participatie- en communicatieplan.

Rol eilandgemeenten

U vindt dat de eilandgemeenten sterker betrokken moeten zijn bij de (totstandkoming) van de concessies, bijvoorbeeld met een medebeslissersrol of een zwaarwegender adviesrol. IenW wil kijken naar een adviesrol voor de decentrale overheden en consumentenorganisaties richting IenW. Dat is nu ook opgenomen in de NvU. IenW wil geen medebeslissersrol inrichtingen, omdat IenW niet wil afdoen aan de bestaande beslissingsbevoegdheden van de concessieverlener. Daarnaast heeft de Tweede Kamer al controlerende bevoegdheden.

OV-status

U vraagt of de Waddenveren als openbaar vervoer kunnen worden aangemerkt. IenW pakt deze vraag in het kader van een aangenomen motie¹ apart op. De uitkomst hiervan en eventuele gevolgen voor de eisen aan de concessiehouders zullen worden opgenomen in het PvE.

¹ Kamerstuk 29 684 nr. 264.

Financiële kaders

U stelt budgetneutraliteit als uitgangspunt ter discussie. Hierboven is reeds aangegeven dat IenW het uitgangspunt van budgetneutraliteit handhaaft.

U vraagt om transparantie met betrekking tot het maximum rendement in de concessie en de exploitatie van de concessiehouders. Aan de NvU is nu toegevoegd dat de hoogte van het redelijk rendement in de nieuwe concessies zal worden vastgelegd, net als de maatregelen die bij (dreigende) overschrijding zullen worden genomen. IenW is niet voornemens om vast te leggen dat de rederij ieder jaar de winst- en verliesrekening over de concessie openbaar moet maken. Het gaat hier immers om bedrijfsvertrouwelijke en concurrentiegevoelige informatie.

Vervolgproces

U vraagt om betrokkenheid bij de aanbestedingsprocedure met een zwaarwegende adviesrol. De samenstelling van de gunningscommissie zal IenW nader bezien.

U geeft aan dat de Waddentoets moet worden toegepast. Daarbij wordt gekeken of nieuw beleid of wetgeving het Waddengebied onevenredig raakt. IenW zoekt op dit moment uit of de Waddentoets toepasbaar is.

U vraagt om te stimuleren dat marktpartijen voor beide concessies een inschrijving doen. IenW neemt dit advies niet over, omdat dit onnodig een drempel kan opwerpen voor met name kleine partijen om in te schrijven.

Tot slot benadrukt u het belang van goede betrokkenheid van de eilander gemeenschappen in het vervolgproces van de concessieverlening. IenW is het daarmee eens. Zoals reeds genoemd werken wij de komende tijd graag met u samen aan een participatie- en communicatieplan om hier op een goede manier invulling aan te geven.

We hopen u met deze reactie voldoende te hebben geïnformeerd. Vanzelfsprekend blijven wij graag met u over de nieuwe concessies voor de Friese Waddenveren in gesprek.

Met vriendelijke groet,

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT - OPENBAAR
VERVOER EN MILIEU,
namens deze,
DE DIRECTEUR OPENBAAR VERVOER EN SPOOR

Ir. W.H.B. (Wino) Aarnink